

“Man är aldrig hjälplös i Vauban”

Hus 037 är en gammal militärbarack som efter fem års stridigheter blivit ett allaktivitetshus för invånarna.

I den tredje och avslutande artikeln i vår serie om Vauban berättas om hur det långtgående medborgarinflytandet utvecklade både näringsliv och kultur.

Text och foto: Henrik Andersson, frilansjournalist

Vauban spirar det lokala näringslivet. Längs med huvudgatan ligger ett pärlband av små livsmedelsbutiker, restauranger och caféer utspridda. Sedan stadsdelen färdigställdes hösten 2008 har mer än 600 arbetstillfällen skapats. I Vauban finns exempelvis två bagerier, en ekologisk vinbutik, en florist, två frisörer, en massör, två tandläkare samt en barnläkarmottagning med apotek. Företag inom hälsa, kultur och livsmedel är överrepresenterade. Det märks att 60 % av Vaubanborna röstar på det gröna partiet, då alternativa verksamheter såsom healing, biodynamisk terapi och talterapi finns tillgängliga. För de miljömedvetna finns även två secondhandbutiker, en skomakare samt en cykel- och datorreparationsverkstad.

Att företagen etablerat sig i Vauban är ingen slump. Staden planerades bilfri för att minska avgaserna och bullret men även för att skapa förutsättningar för det lokala näringslivet. All service - såsom skola, dagis, affärer och grönområden - skulle finnas tillgängligt inom cykel- och gångavstånd. Enligt Hannes Linke,

ordförande i Vaubans bilfria förening, skapades många av de nya arbetstillfällena som en konsekvens av den bilfria trafiklösningen.

– Vi kan inte tvinga företag att etablera sig här men eftersom majoriteten av Vaubans invånare inte använder bil så skapas ett behov av att konsumera lokala tjänster. När all service finns inom gångavstånd har också bilresor blivit överflödiga. De boende behöver inte åka till externa köpcentra för att handla, säger Hannes.

Arbetsplatser i hemmen

Utöver de 600 arbetstillfällena har också ett stort antal enskilda företagare valt att etablera sig i Vauban. Enligt Achim Hombach, som arbetar som byggkoordinator i staden, valde många nyinflyttade redan vid designfasen att planera för hemarbetsplatser i bostäderna.

– Dagens standardiserade lägenheter är inte anpassade för arbete eller för kreativa sysslor, de är ofta bara utrusade med sovrum, kök och vardagsrum. Men om människor kan designa sina egna hem kan de även skapa sin egen verksamhet där. Många personer som byggde sina hus enligt

byggkollektivmodellen skapade redan från början plats för kontor, ateljéer eller musikstudios. Idag har flera bostadshus i Vauban byggts med kontorslokaler på övervåningen och butikslokaler på bottenvåningen, säger Achim.

En central idé under uppbyggnadsfasen av Vauban var "staden med de korta avstånden". Idén härstammar från de tidiga planeringsmötena som arrangerades av Forum Vauban och under uppbyggnadsfasen anordnade organisationen fyra workshops i veckan för medborgarna kring bygg-, energi-, trafikfrågor. Dessa möten skapade möjligheter för människor att träffas och diskutera andra projekt. Almut Schuster, som ansvarar för kulturfrågor i Forum Vauban, var med och startade upp ett ekologiskt livsmedelskooperativ.

– I början träffade vi våra grannar regelbundet för att i arbetsgrupper diskutera olika frågor. Stämningen var entusiastisk – vi hade ju möjlighet att påverka uppbyggnaden av vår egen stad! Den ekologiska livsmedelsbutiken startades av personer som hade hittat varandra på mötena och som bestämt sig för att de ville ha ett inköpskooperativ.

Idag har kooperativet många medlemmar och de får mycket lägre livsmedelspriser än om de skulle gå till den ekologiska stormarknaden. I början gick människor bara spontant ihop och gjorde saker tillsammans, säger Almut.

Privata initiativ

Samhällsforskaren Carsten Sperling menar att de gemensamma planeringsmötena och byggkollektiven skapar sociala grundförutsättningar för många privata initiativ som tas i staden – exempelvis inköpskooperativet, bondens marknad och ett föräldracenter. En annan viktig kanal för att samordna och realisera invånarnas förslag är det enkla stadsdelsbladet "Vauban Actuel" som delas ut till samtliga hushåll. Tidningen fungerar som anslagstavla där vem som helst kan publicera sina idéer och åsikter. Någon kanske annonserar efter städhjälp, någon annan kanske vill byta tjänster, starta upp en förening

Det ekologiska livsmedelskooperativet har många medlemmar och håller lägre priser än stormarknaden.

3.600 inköpare och beslutsfattare i 290 kommuner läser varje nummer av Stadsbyggnad

Vill du påverka dem att välja din produkt eller tjänst?

Annonsera i

stadsbyggnad

Kontakta annonsavdelningen,

Tel: 08-742 10 08 • Fax: 08-742 10 09 • Mail: info@irmermedia.com

Tillgänglighetssäkra era övergångsställen och gångpassager med Pekumas pollare

Visa synskadade med hjälp av taktila tecken:

- På vilken sida om pollaren man skall gå
- I vilken riktning man skall gå
- Antalet körfält och refuger man skall passera och i vilken ordning de kommer
- Om det är ett övergångsställe eller gångpassage

För fler smarta produkter och ytterligare information kontakta Pekuma AB • 0370 - 47 200 • 0709 - 90 80 30
peter@pekuma.se • www.pekuma.se ■ ■

Solceller på taket till bostadshus

eller ett företag. Almut berättar att stadsdelens bibliotek realiserades efter det att en tjej hade skrivit ett inlägg om att hon hade böcker över som

kunde användas till ett framtida stadsdelsbibliotek. Enligt Almut kan tidningen, som initierades av Forum Vauban, också ha en mobiliserade funktion.

– Någon hade snappat upp att marknadsplatsen, som vi hade kämpat i årtal för att få behålla, nu skulle asfalteras över. Utan att rådfråga oss hade Freiburgs stadsplanerare beslutat att använda asfalt istället för gatsten då det var den billigaste lösningen. Men med hjälp av stadsdelsbladet lyckades nyheten komma ut i tid så att vi kunde börja mobilisera och skriva brev till kommunen. Vi bjöd hit dem så att vi kunde berätta om vår verklighet – vi ville ju ha en vacker marknadsplats!

Kampen handlade lika mycket om processen, om hur beslut fattas över våra huvuden, som hur marknadsplatsen skulle utformas. Med hjälp av tidningen lyckades vi öka medvetenheten om frågan och slutligen skaffa fram privata sponsorer för de 120 000 kr som saknades för att kommunen skulle kunna göra jobbet med gatsten, säger Almut.

Strid om allaktivitetshus

I Vauban var det inte bara marknadsplatsen som medborgarna fick kämpa för att få behålla. Den största striden stod om den före detta militärbaracken Hus 037 som de franska officerarna hade använt som kasino. Det nedgångna huset hade stått övergivet till dess att några studenter börjat använda byggnaden som replokal, och när även andra grupper började nyttja lokalerna skapades en intresseförening för att omvandla baracken till ett officiellt allaktivitetshus. ”

Huset blev snabbt stadsdelens informella mötesplats eftersom Vauban - som då var i den tidiga uppbyggnadsfasen - inte hade något officiellt centrum inplanerat. Många medborgare saknade också ett hus för gemensamma aktiviteter. Freiburgs stadsplanerare motsatte sig dock idéerna. I deras översiktsplan skulle all mark i Vauban säljas för att ge plats åt ny bebyggelse och Hus 037 skulle därför rivas. Försäljningen av marken var en viktig inkomstkälla för kommunen eftersom den skulle finansiera stadsdelens kommande dagis, skola, vägnät samt spårvagnslinje – något som

Vaubanborna tyckte att betalade för - via skattsedeln. Medborgarnas kamp kanaliserades av Forum Vauban som anordnade insamlingar, koordinerade protestmöten och kontaktade politiker. Efter fem års strid gav kommunen upp och skänkte huset till intresseföreningen. En avgörande faktor för att medborgarna vann striden var enligt Achim Hombach stadens sociala sammanhållning.

-Vi pratar mycket här...

– Turisterna som kommer till Vauban ser bara att husen har olika färger. Men stannar de kvar några dagar märker de att folk talar lite längre med varandra här. Och eftersom vi pratar mycket har vi också större möjlighet att påverka. Det börjar med att fem personer resonerar om något, sedan sprids det vidare till fem andra. Efter ett tag är det 50 personer som vill samma sak och när alla dessa människor kontaktar kommunen blir det lättare att få igenom förslaget, säger Achim.

När beslutet att bevara allaktivitetshuset väl hade fattats började en stor grupp frivilliga restaurera huset. Idag håller många av stadsdelens föreningar till i lokalerna. Byggnaden används bland annat av en konstnärsförening, tre körer, en teater- och yogagrupp. Lokalerna brukas av barn, unga och gamla för konserter, festivaler, filmvisningar och föreläsningar. Privatpersoner kan nyttja lokalerna gratis om de anordnar ideella aktiviteter. I huset finns även en kommersiell restaurang, en bar och ett dagis. Enligt Almut Schuster är allting som är gemensamt för Vauban samlat i allaktivitetshuset som blivit en samlingspunkt för stadens sociala och kulturella liv.

Allt eftersom Vauban färdigställdes ökade medborgarnas intresse för frågor rörande kultur och social sammanhållning, och de fyra heltidstjänsterna i Forum Vaubans regi bantades ned till två halvtidstjänster med fokus på kulturella evenemang. Medborgarnas generella engagemang avtog även något under denna tid – något som Carsten Sperling förklarar med att det inte längre fanns så många möjligheter till inflytande och delaktighet – staden var ju färdigbyggd! Enligt Carsten kanaliseras människorna idag sitt engagemang till de gemensamma grönområdena, aktiviteter på marknadsplatsen, konst och olika stadsdelsfestivaler.

Medborgarkultur

I Vauban härstammar majoriteten av de kulturella aktiviteterna från medborgerliga initiativ. Almut Schuster berättar att idén om Vaubans kammarkör föddes under ett kulturellt open space möte arrangerat av Forum Vaubans två kvartersarbetare. Open space är en självorganiserande mötesform där deltagarna tillsammans skapar dagordningen och därefter själva har frihet att välja vad de vill prata om. Grannarnas matlag är ett annat projekt som tillkommit på detta sätt. Olika familjer roterar där mellan att laga mat för varandra, i ett flerfamiljshus har sju familjer upprätthållit